

NEUVOTTELUTAIDOT – OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN – VUOROVAIKUTUS JA EMPATIA

KONFLIKTIN RATKAISU SOVITTELIJAN KANSSA

On tärkeä ymmärtää, mitkä tekijät voivat vaikuttaa konfliktien syntymiseen. Mutta yhtä lailla on ymmärrettävä, että kaiken minkä ihminen on saanut aikaiseksi (konfliktit, kärsimyksen, sodat, vääryydet), ihminen voi myös halutessaan korjata ja lopettaa. Sovittelu voidaan nähdä prosessina, jossa joku auttaa konfliktin osapuolia muuttamaan näkemystään konfliktista ja ikään kuin katsomaan sen yli. Sovittelija auttaa heitä pääsemään yksimielisyyteen siitä, kuinka toimia tulevaisuudessa.

MISTÄ HARJOITUKSESSA ON KYSE

- Kesto: noin 20-35 minuuttia + keskustelu
- Luokassa käydään läpi erilaisia konfliktien syitä ja tutustutaan sovittelijan tehtävään.
- Yksi oppilaista toimii sovittelijana roolileikissä, jonka pohjana on jokin oppilaiden keksimä konfliktitilanne.

HARJOITUKSEN TAVOITTEET

Kuka tahansa voi opetella ratkaisemaan konflikteja harjoittelemalla asiaa tietoisesti. Harjoittelun voi aloittaa käyttämällä tietoisesti esimerkiksi harjoituksessa kuvattuja ajattelu- ja puhetapoja, vaikka ne aluksi tuntuisivat keinotekoisilta. Esimerkiksi yksittäinen oppilas ei voi ratkaista montaakaan ongelmaa kokonaan, mutta jokainen voi oppia elämään rauhassa minkä tahansa asian kanssa. Jokainen voi toimia lähipiirissään sovittelijana tarpeen vaatiessa.

Sovittelija voi konfliktin käsittelyä edistääkseen muun muassa auttaa ihmisiä näkemään toisensa ihmisinä. Kun näemme toistemme inhimillisyyden, tunnistamme siinä myös itsemme. Silloin herää myös myötätuntonne. Tämä tekee helpommaksi kaikkien osapuolten tarpeiden tyydyttämisen.

Yksinkertaisimmassa muodossa sovittelu sisältää ajatuksen vuoropuhelun helpottamisesta. Sovittelija auttaa osapuolia kommunikoimaan niin, että se johtaa keskinäiseen ymmärrykseen ja kohtaamiseen vastarinnan ja vastakkainasettelujen sijaan. Konfliktien oikeudenmukainen ja rauhanomainen ratkaiseminen vaatii usein pitkäjänteisiä neuvotteluja.

HARJOITUKSEN KULKU

Anna oppilaille esim. 15 minuuttia aikaa miettiä ja kirjoittaa muistiin konflikti, joko heidän omaan elämäänsä liittyen tai jokin todellinen konflikti Suomessa tai ulkomailla. Se voi olla jo päättynyt tai meneillään oleva konflikti, monimutkainen tai yksinkertainen, todellinen tai keksitty. Pyydä oppilaita myös miettimään, kuinka monta eri tahoja konfliktiin liittyy ja keitä ne ovat. Kerro, että osapuolissa on oltava sekä mies että nainen. Voit myös antaa tehtävän kotitehtäväksi.

Pyydä ensin yhtä oppilasta kuvaamaan konfliktinsa muille (noin viidessä minuutissa). Pyydä häntä valitsemaan henkilöt, joita hän tarvitsee konfliktin esittämiseen roolipelinä. Pyydä häntä antamaan jokaiselle oma rooli esitettäväksi ja kertomaan, kuka on mies, kuka nainen tai lapsi. Rooleja voivat olla esim. äiti tai isä, nuori, opettaja, rehtori, paikallisväestön edustaja, pakolaiskeskuksen johtaja, kunnanvaltuutettu, kaupunginjohtaja, luonnonsuojelujärjestön edustaja, rakennustyöläisiä, pakolainen, turisti jne.

Jaa oppilaalle alla oleva sovittelijan muistilista ohjenuoraksi valmistautuessa väittelyyn, jonka pitäisi johtaa yhteisesti hyväksytyyn ratkaisuun, joka ei tulevaisuudessa aiheuta ongelmia.

Sovittelijan muistilista

- Keskity asiasisältöön äläkä puhujaan.
- Yritä asettautua vastapuolen asemaan ja muista että heillä voi olla useampia tavoitteita.
- Anna vastapuolen puhua vapaasti ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Kuuntele tarkkaavaisesti.
- Yritä ymmärtää vastapuolta ja selvittää, mitkä hänen tärkeimmät argumenttinsa ovat.
- Esitä mieluummin avainkysymyksiä kuin yleisluontoisia lausuntoja.
- Varmista, että vastapuoli ymmärtää mitä haluat sanoa.
- Älä takerru liikaa yksityiskohtiin.
- Yritä löytää ratkaisu, joka tyydyttää kaikkia osapuolia ainakin jossakin määrin.
- Älä uhkaile.
- Älä anna periksi paineelle.
- Tee yllättäviä ja myönteisiä ehdotuksia.
- Ratkaise ongelmia asteittain, erityisesti vaikeissa kysymyksissä.
- Tee yhteistyötä välttääksesi uusia konflikteja.
- Yritä päästä yksimielisyyteen tulevaisuuden erimielisyyksien ratkaisemisesta.

Oppilas toimii siis sovittelijana ja yrittää pitää kiinni alla kuvatuista periaatteista. Jaa sama lista (tai kirjoita se taululle) kaikille oppilaille, jotta voit tarvittaessa keskeyttää harjoituksen ja antaa muiden oppilaiden kanssa sovittelijalle vinkkejä siitä, mikä periaate saattaisi auttaa tilanteessa, jos se ei suju odotetulla tavalla.

Kerro, että tilanne voi kestää maksimissaan 20 minuuttia, mutta voi olla lyhyempikin. Muistuta, että tilanteessa voidaan sopia, että "asiaan palataan" esim. seuraavalla kerralla, eli ratkaisua ei tarvitse löytyä tässä tapaamisessa.

Kerro muille oppilaille, että heidän tehtävänsä on tarkkailla tilannetta, kirjata huomioitaan ja jakaa ne kaikille harjoituksen päätyttyä.

Keskeytä harjoitus välittömästi, jos se mielestäsi käy hyökkääväksi, epäkunnioittavaksi, epäystävälliseksi tai jokin osapuoli näyttää sinusta tuntevan itsensä epämurkavaksi.

Harjoituksen tarkoitus on antaa oppilaille käsitys periaatteista, joita riidan ratkaisemisessa voi käyttää. Ei ole tärkeätä, saadaanko kyseistä riitaa soviteltua harjoituksen aikana. Ei myöskään haittaa, vaikka harjoitus tuntuisi keinotekoiselta. Pääasia on, että se herättää keskustelua, ajatuksia ja tunteita, ja että oppilas yrittää käyttää ainakin yhtä yllä luetelluista periaatteista ja saa siitä näin ollen henkilökohtaisen kokemuksen.

POHDITTAVAA HARJOITUKSEN JÄLKEEN

Kysy ensin harjoitukseen osallistuneilta ja sen jälkeen kaikilta oppilailta:

- Mitä tilanteessa tapahtui?
- Missä hengessä keskustelut käytiin?
- Miltä tuntui olla eri rooleissa?
- Miten sovittelija onnistui antamaan eri osapuolille inhimillisemmän kuvan toisistaan?
- Mikä merkitys sillä oli, että yksi tai useampi osapuoli oli nainen?
- Mikä merkitys sillä oli, että yksi tai useampi osapuoli oli mies?
- Mikä merkitys sillä oli, että yksi tai useampi osapuoli oli nuori tai lapsi?
- Miltä opit tästä harjoituksesta?

Jos aika riittää, voitte jatkaa seuraavalla tunnilla siten, että jaat luokan ryhmiin ja annat oppilaiden keskenään tehdä harjoituksen. Seuraa ryhmiä sivusta ja puutu ainoastaan tarpeen niin vaatiessa. Isossa ryhmässä voi jakaa kokemuksia laajemmin.